

1.

II жандықтың соңында климат өзгерді, жазық-шамалы ғарыш, егіншілікпен айналысу қиындады. Сондықтан адамдар мал шаруашылығымен айналысуды кеңінен қолға алды. Сөйбей мал шаруашылығы ет, сүт, жүн, тері өнімдерін өндіруге мүмкіндік берді. Мүйіз және жасанды малдары көліктің қызметін атқарды,

Жазда тұрғыза қолайлы жазық жерлер, қыста мал жазыққа қолайсыз болды. Мысалы қыста қатты боран даулы болғанда, малдарға ықпалы жер болмаған, оларға қыста шөп тауып беру өте қиын болған, сондықтан қазақтар қыста-қыстау, күзде-күздеу, көктемде-көктеу, жазда-жойлау сияқты қолайлы жерлерге қарай көшіп отырған. Мал басының көбеюі де осылайшындарды қарастырды.

Жер құрғақтық талмендеп, эрозияға ұшырау қаупі артты. Біртіндеп мал басының саны көбейді. Мұның бәрі адамның өмір сүру ортасына ықпалды, әлеуметтік мәдени бейімделуді ерекше түрде таңдауға мәжбүр етті. Бұл көпшілі мал шаруашылығының орнына жеткізді.

2. Қазақстан аймағында табиғи-климаттық жағдайдың әртүрлілігіне байланысты көпшілі мал шаруашылығымен қатар, егіншілік те орын алған. Көпшілі кезінде дағдыларда егіншілік ерекше болмаған деген пікір айтылған.

Мұны маңында, қазақтар егіншілікпен ежелден-ақ айналысқан. Олар тарихи, соның ішінде археологиялық деректер айқын дәлелдейді. Өзен-көл су көздері жақын өңірлерде егіншілік ошақтары дағдыда. Егіншілік орталықтары - Сырдария, Іле, Шу, Ырға, Орал, Ертіс өзендері мен Балқаш, Алакөл, Зайсан көлдері маңы. Оңтүстік Қазақстан және Жетісу өңірлерінде көп өріс алды.